C/2025/3180

4.6.2025

KOMISJONI TEATIS

2024. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks

(C/2025/3180)

1. Sissejuhatus

2015. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu otsuse (EL) 2015/1814 ([1]) (edaspidi „turustabiilsusreservi otsus“), et luua direktiiviga 2003/87/EÜ ([2]) (edaspidi „ELi HKSi direktiiv“) loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (edaspidi „ELi HKS“) raames turustabiilsusreserv. Turustabiilsusreserv on toiminud alates 2019. aastast. Selle eesmärk on vältida olukorda, kus ELi CO_2 turul tekib lubatud heitkoguse ühikute (LHÜde) struktuurne ülejääk, millega kaasneb oht, et ELi HKS ei anna ELi heitkoguste vähendamise eesmärgi saavutamiseks vajalikku investeerimissignaali. Ühtlasi peaks turustabiilsusreserv muutma ELi HKSi vastupanuvõimelisemaks pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatuse suhtes, et ELi CO_2 turg saaks nõuetekohaselt toimida.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt avaldab komisjon igal aastal eelmisel aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu. Selle arvu alusel määratakse kindlaks, kuidas reserv toimib, st kas LHÜsid võetakse enampakkumismahust välja ja lisatakse reservi või vabastatakse reservist ja müüakse enampakkumisel. Seega on ringluses olnud LHÜde koguarvu igaaastane avaldamine turustabiilsusreservi ja ELi HKSi oluline element.

3. juunil 2024 avaldas komisjon 2023. aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu, mis oli 1 111 736 535 ([3]). Seega tuleb alates 1. septembrist 2024 kuni 31. augustini 2025 reservi lisada 266 816 768 LHÜd. 1. jaanuaril 2024 tunnistati reservis kehtetuks kokku 381 744 844 LHÜd.

Käesolev teatis on järjekorras juba üheksas, kus avaldatakse ringluses olnud LHÜde koguarv, ning see hõlmab 2024. aastat. Teatises on esitatud vastavad üksikasjalikud arvutused ja 1. septembrist 2025 kuni 31. augustini 2026 reservi lisatavate LHÜde arv. Ühtlasi on teatises välja toodud selliste reservi lisatud LHÜde arv, mis muudeti alates 1. jaanuarist 2025 kehtetuks.

2. Turustabiilsusreservi toimimine

Turustabiilsusreserv toimib automaatselt, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb väljapoole kindlaksmääratud vahemikku. LHÜsid võetakse enampakkumismahust välja ja lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on üle künniseks määratud 833 miljoni. Reservi lisamise määraks on kehtestatud 24 % ringluses olevate LHÜde koguarvust, kui see arv on suurem kui 1 096 miljonit. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb 833 ja 1 096 miljoni vahele, on reservi lisatav kogus ringluses olevate LHÜde koguarvu ja 833 miljoni vahe. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on alla künniseks määratud 400 miljoni, vabastatakse reservist 100 miljonit LHÜd ja müüakse enampakkumisel. LHÜd lisatakse reservi või vabastatakse reservist 12-kuulise perioodi jooksul. Alates 2023. aastast kaotavad kehtivuse kõik iga aasta 1. jaanuaril turustabiilsusreservis hoitavad LHÜd, mis ületavad 400 miljoni künnist.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5 kohaselt ja käesoleva teatise alusel lisatakse 1. septembril 2025 algava 12 kuu pikkuse perioodi jooksul reservi 24 % 31. detsembri 2024. aasta seisuga ringluses olnud LHÜde koguarvust või ringluses olevate LHÜde koguarvu ja 833 miljoni vahe. Vastav LHÜde arv arvatakse maha ELi liikmesriikide ja kolme Euroopa Majanduspiirkonna – Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EMP-EFTA) riigi (Island, Liechtenstein ja Norra) enampakkumismahtudest ning samuti Ühendkuningriigi enampakkumismahust Põhja-Iirimaal toodetava elektrienergia osas. Need arvatakse maha vastavalt riikide vastavatele enampakkumisosadele.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2015/1814, 6. oktoober 2015, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, 13. oktoober 2003, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

([3]) Komisjoni teatis „2023. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks“ (ELT C/2024/3415, 3.6.2024,, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3415/oj).

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5 kohaselt ei võeta 31. detsembrini 2030 turustabiilsusreservi jaoks asjaomaste osade arvutamisel arvesse ELi HKSis solidaarsuse ja majanduskasvu eesmärgil jaotatud LHÜsid ([4]).

3. **Ringluses olevate LHÜde koguarv**

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt on ringluses olevate LHÜde koguarv asjaomasel aastal alates 1. jaanuarist 2008 käitiste ja laevandusettevõtjate suhtes välja antud, reservi mitte lisatud LHÜde kumulatiivne arv, sealhulgas direktiivi 2003/87/EÜ (nagu see kehtis 18. märtsini 2018) artikli 13 lõike 2 kohaselt kõnealusel ajavahemikul välja antud LHÜde arv ning käitiste õigused kasutada ELi HKSi kohaseid rahvusvahelisi ühikuid kuni asjaomase aasta 31. detsembrini; sellest arvatakse maha ELi HKSi kuuluvate käitiste ja laevandusettevõtjate tõendatud heitkoguste summa tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2008 kuni asjaomase aasta 31. detsembrini ning kõik direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜd.

Lühidalt öeldes arvutatakse turustabiilsusreservi toimimiseks oluline ringluses olevate LHÜde koguarv järgmise valemi alusel:

ringluses olevate LHÜde koguarv – pakkumine – nõudlus

Nende kahe elemendi arvutamist kirjeldatakse käesolevas teatises üksikasjalikult. Kõik arvud on ülevaatlikult esitatud käesoleva dokumendi lõpus olevas tabelis.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a esimeses lõigus on sätestatud, et alates 2024. aastast hõlmab mis tahes aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamine lennunduse jaoks välja antud LHÜde kumulatiivset arvu ja ELi HKSiga hõlmatud lennundusest tulenevate tõendatud heitkoguste kumulatiivset summat tonnides, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 6 kohaselt arvutatud kompenseerimisega hõlmatud marsruutidel toimuvatest lendudest tulenevad heitkogused, ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni asjaomase aasta 31. detsembrini.

Alates 1. jaanuarist 2024 hõlmab ELi HKS ka meretranspordist tulenevaid heitkoguseid. Sellest tulenevalt võetakse alates 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2024 laevandusettevõtjate heitkoguste ja laevandusettevõtjate tõendatud heitkoguste jaoks välja antud LHÜsid arvesse 2024. aasta ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel. Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a teises lõigus on sätestatud, et direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3gb kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜsid käsitatakse ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel välja antud LHÜdena.

Pakkumine

LHÜde pakkumine ELi CO_2 turul koosneb järgmistest elementidest:

— ELi HKSi 2. etapist (2008–2012) üle kantud LHÜd ([5]), mille arv oli **1 749 540 826** ([6]).

— 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2024 ([7]) tasuta, sealhulgas uute osalejate reservist eraldatud LHÜd. Nende arv oli **8 747 619 334** ([8]).

([4]) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti b kohaselt.

([5]) ELi HKSi 2. etapis (2008–2012) välja antud LHÜd, mida ei tagastatud tõendatud heitkoguste katmiseks või mida ei tunnistatud kehtetuks, kanti üle kasutamiseks ELi HKSi 3. etapi (2013–2020) alguses. Need LHÜd kustutati ja samal ajal loodi 3. etapis võrdne arv LHÜsid. Seega väljendab see arv ELi HKSis 3. etapi alguses ringluses olnud LHÜde täpset arvu.

([6]) COM(2015) 576 – Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Aruanne kliimameetmete rakendamise kohta, sealhulgas aruanne Euroopa süsinikdioksiidituru toimimise kohta ning aruanne direktiivi 2009/31/EÜ (milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist) läbivaatamise kohta“.

([7]) Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a kohaselt võetakse lennunduse puhul arvesse alates 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2024 tasuta eraldatud LHÜsid.

([8]) Tasuta eraldatud LHÜde arv põhineb liidu registrist 1. aprillil 2025 tehtud andmeväljavõttel, sealhulgas ELi HKSi andmetel Šveitsi hallatavate õhusõidukikäitajate kohta.

— Alates 1. jaanuarist 2013 ([9]) kuni 31. detsembrini 2024 ([10]) enampakkumisel müüdud LHÜd ja 2021.–2024. aastal määruse (EL) 2018/842 ([11]) (edaspidi „jõupingutuste jagamise määrus“) artikli 6 kohaselt paindlikkuse eesmärgil kasutatud LHÜd. Ühist enampakkumisplatvormi ja asjakohaseid ühismeetmeväliseid enampakkumisplatvorme käsitlevate enampakkumisaruannete ([12]) kohaselt oli enampakkumisel, sealhulgas varajastel enampakkumistel müüdud LHÜde arv **8 190 671 500**. Sellele kogusele tuleb jõupingutuste jagamise määruse artikli 6 lõikes 2 sätestatud paindlikkusmeetme ([13]) raames lisada **28 855 152** LHÜd.

— Programmi „NER300“ jaoks rahalisteks vahenditeks konverteeritud LHÜd. Euroopa Investeerimispangas konverteeriti rahalisteks vahenditeks kokku **300 000 000** LHÜd;

— Kasutatud rahvusvaheliste ühikute arv alates 2013. aastast kuni 31. detsembrini 2020 tekkinud heitkoguste jaoks ([14]). Käitised kasutasid oma tekitatud heitkogustega seoses **497 248 017** rahvusvahelist ühikut ([15]).

— Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt **ei võeta** turustabiilsusreservi lisatud LHÜsid **ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel enam arvesse**.

Nõudlus

Nõudlus LHÜde järele ELi CO_2 turul hõlmab nõuete täitmise kohustusega üksuste tõendatud koguheidet alates 1. jaanuarist 2013 ([16]) kuni 31. detsembrini 2024 ([17]), mis oli **18 365 179 314** tonni ([18]), ja **705 930** LHÜd, mis tunnistati sellel ajavahemikul kehtetuks ELi HKSi direktiivi artikli 12 lõike 4 alusel.

Ringluses olevate LHÜde koguarv

Eeltoodu põhjal on ringluses olevate LHÜde koguarv 2024. aastal **1 148 049 585** LHÜd.

Turustabiilsusreservi maht

Pärast LHÜde kehtetuks tunnistamist 1. jaanuaril 2024 jäi reservi **400 000 000** LHÜd.

([9]) See arv sisaldab ka nn varajasi enampakkumisi, st ELi HKSi 3. etapis (2013–2020) kehtinud LHÜsid, mis müüdi enampakkumisel enne 1. jaanuari 2013.

([10]) Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a kohaselt ja arvestades, et ELi HKS hõlmab alates 1. jaanuarist 2024 meretransporti, võetakse lennunduse ja laevanduse puhul arvesse alates 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2024 enampakkumisel müüdud LHÜsid.

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/842, 30. mai 2018, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).

([12]) Enampakkumise aruanded: European Energy Exchange (https://www.eex.com/en/market-data/market-data-hub/environmentals/eu-ets-auctions) ja Intercontinental Exchange (https://www.ice.com/report/148).

([13]) Määrusega (EL) 2018/842 on loodud ühekordne paindlikkusmeede, mille raames võivad liikmesriigid 2021.–2030. aastal ühiselt kehtetuks tunnistada kuni 100 miljonit ELi HKSi LHÜd, et nad saaksid täita oma kõnealuse määruse kohaseid kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärke. See paindlikkusmeede on mõeldud liikmesriikidele, kelle eesmärgid ületavad oluliselt nii ELi keskmist kui ka nende kulutõhusat vähendamispotentsiaali, ning liikmesriikidele, kes ei eraldanud 2013. aastal tööstuskäitistele tasuta ELi HKSi LHÜsid, Kehtetuks tunnistamine toimub ELi HKSi direktiivi artikli 10 kohaselt asjaomase liikmesriigi enampakkumismahust. Asjaomasel aastal LHÜde koguarvu kindlaksmääramisel turustabiilsusreservi jaoks loetakse kehtetuks tunnistatud LHÜsid ringluses olevateks ELi HKSi LHÜdeks.

([14]) Alates 2021. aastast ei saa rahvusvahelisi ühikuid nõuete täitmiseks kasutada.

([15]) Vastavalt 1. aprillil 2025 liidu registrist tehtud väljavõttele. Need rahvusvahelised ühikud hõlmavad üksnes ühikuid, mida vahetatakse ELi LHÜde vastu ELi HKSi 3. etapis (2013–2020). Ligikaudu 1,1 miljardit rahvusvahelist ühikut, mida saaks ELi HKSi 2. etapis (2008–2012) nõuete täitmiseks otse kasutada, kajastuvad 2. etapis üle kantud LHÜde arvus.

([16]) Vastab tõendatud heitkogustele ajavahemikul 2008–2012 (2. etapp), vt joonealune märkus 5.

([17]) Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 4a kohaselt ja arvestades, et ELi HKS hõlmab alates 1. jaanuarist 2024 meretransporti, võetakse lennunduse ja laevanduse puhul arvesse ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2024 enampakkumisel müüdud LHÜsid.

([18]) Tõendatud koguheide põhineb 1. aprillil 2025 liidu registrist tehtud andmeväljavõttel ja Šveitsi HKSi registrist Šveitsi hallatavate õhusõidukikäitajate ELi HKSi heitkoguste kohta saadud andmetel. See arv sisaldab tõendatud heitkoguseid, millest teatati 31. märtsiks 2025, st ELi HKSi aruandlustähtajaks. Selles koguarvus ei kajastu pärast nimetatud kuupäeva teatatud heitkogused.

Kooskõlas teatistega viimasel aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu kohta lisati reservi järgmised LHÜde mahud:

— **181 567 159** LHÜd 1. jaanuarist 2024 kuni 31. augustini 2024 ([19]);

— **88 938 927** LHÜd 1. septembrist 2024 kuni 31 detsembrini 2024 ([20]).

31. detsembri 2024. aasta seisuga oli turustabiilsusreservis **670 506 086** LHÜd. 1. jaanuaril 2025 muutus neist **270 506 086** LHÜd turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5a alusel kehtetuks. Reservi ülejäänud osa on **400 000 000** LHÜd.

4. **Kokkuvõte**

Kooskõlas turustabiilsusreservi otsusega lisatakse turustabiilsusreservi kokku **275 531 900** LHÜd 12-kuulise perioodi jooksul alates 1. septembrist 2025 kuni 31. augustini 2026.

Järgmisel aastal turustabiilsusreservi jaoks avaldatava ringluses olnud LHÜde koguarvu põhjal määratakse kindlaks reservi toimimine 2026. aasta septembrist kuni 2027. aasta augustini.

Ülevaade

Pakkumine	
a) 2. etapist (2008–2012) üle kantud LHÜd	1 749 540 826
b) Ajavahemiku 1. jaanuar 2013 kuni 31. detsember 2024 jaoks tasuta, sealhulgas uute osalejate reservist eraldatud LHÜd	8 747 619 334
c) Ajavahemikul 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2024 enampakkumisel, sealhulgas varajastel enampakkumistel müüdud LHÜd	8 190 671 500
d) Aastatel 2021–2024 paindlikkusmeetme jaoks kasutatud LHÜd määruse (EL) 2018/842 artikli 6 alusel	28 855 152
e) Programmi „NER300“ jaoks rahalisteks vahenditeks konverteeritud LHÜd	300 000 000
f) Kasutatud rahvusvaheliste ühikute arv seoses 2013. aastast kuni 31. detsembrini 2020 tekkinud heitkogustega	497 248 017
Kokku (pakkumine)	19 513 934 829
Nõudlus	
a) ELi HKSi tõendatud heitkogused tonnides alates 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2024	18 365 179 314
b) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kuni 31. detsembrini 2024 kehtetuks tunnistatud LHÜd	705 930
Kokku (nõudlus)	18 365 885 244
Ringluses olevate LHÜde koguarv	1 148 049 585

([19]) Komisjoni teatis „2022. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreservi jaoks“ (ELT C 172, 15.5.2023, lk 1). Nagu on kokku võetud käesoleva teatise punktis 4, lisati alates 1. septembrist 2023 kuni 31. augustini 2024 turustabiilsusreservi 272 350 737 LHÜd. Ajavahemikule 1. jaanuarist kuni 31. augustini 2024 vastav maht oli 181 567 159 LHÜd.

([20]) C/2024/3415, millele on osutatud joonealuses märkuses 3. Nagu on kokku võetud käesoleva teatise punktis 4, lisati alates 1. septembrist 2024 kuni 31. augustini 2025 turustabiilsusreservi 266 816 768 LHÜd. Ajavahemikule 1. september – 31. detsember 2024 vastav maht oli 88 938 927 LHÜd.